

ספר תוכחת חיים חלק שמות על קדושת בית הכנסת

אור הזוהר 466 ★ חשוון תשע"ד

מפעל הזוהר העולמי

בנשיאות כ"ק אדמו"ר מהאלמין שליט"א מחבר למעלה מאלף ספרים טל: 0527651911

גדולי הצדיקים ואומרים ללמוד זוהר הקדוש

ספר מוסר

כמשפט הראשון תשורי מראש אמנה, בראשית מאמר חיתזה לראש פינה, והנה בעתה מעשה ידינו כוננה, חלק שמות באה"ש נכונה, דרך חיים חזי' מוסר וחי' בהם אמר רחמנא, בכל פרשה זפרשה חדת נתנה, מילתא דשייכא דבר בעתו מצוה בעינא, לקחת מוסר השכל נדבות פי רצה נא, להזכיר את עצמי, ולאנשים אשר כגלי, למען אחי ורעי אדברה נא, ליראה את ה' הנכבד והנורא, נפקא מינה יראת ה' מוסר חני מילי מחיים פוקח עורים, ואזכרו שיחזרו מוסר תוכחתי לבקרים, אספתי באומרים מפי סופרים וספרים, מסור מלכים ישאגו כפירים, איש איש ממקומו מאירים ומזהירים, וחלקי ה' אמרתי לחשיי אמרים, מאשר חנן אלהים לעבדו טובה תוכחת מגולה מאהבה אור לישרים, וישראל קדושים שומעים לקול מורים, לשמוע עצה לקבל מוסר וגדול המזכה האיש החפץ חיים, מרבה ישיבה ונתן לכסף מוצא סלעים דיגרים דרכמונים, איש החסד והרחמים, פזר נתן לאביונים, נשיא הארץ והוא במלכים יתקלס ורוזנים, ידיד נפשי מעי' חגביר חחי' חמרו' שר ואור יומם כליל תפארת בראשו סי' אלעזר חילל בכר מנוח גר"ו יאיר עוד רבות בשנים ברוב הזנים ותפארת בנים וברכת רחמים, ובא לציון גואל ומלאה הארץ דעה את ה' בשערים המצוינים, לדעת חכמה ומוסר.

כה דברי אדם מועט כותב וחותר ביום ט"ו בשבט ברוב עז ושלום

הצעיר חיים פאלאגי ספרדי טהור

בשנת צדק צדק תרדוף למען תחיה

נדפס פה שאלוניקי יע"א

קמ"ר א"ה שולטן עבדול מיג'יר יר"ה

בדפוס הגו"מ גו"י כה"ר סעדי' חלוי אשכנזי חי"ו

לימוד תורה בצירוף לימוד מוסר

ישתבח הבורא ויתפאר היוצר, מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, אשר עשה עמנו עם בני

ישראל חסדים רבים גדולים ועצומים, ותלמוד תורה כנגד כולם, אשר נתן לנו את תורתו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכנו, תורה שבכתב ותורה שבעל פה, אשר שתיים זו שמענו, היו לנו לחומה ולמחסה, להצילנו מכל צרה וצוקה, ועל כולם להציל אותנו מן החטא, כי התורה אגוני מגנא ואצולי מצלא מיצר הרע כמו שמובא בסוטה דף כ"א ע"א כמו שיעוין שם, ועיקר התורה המצלת מיצר הרע וממועצותיו הרעים אינו אלא על ידי התורה שיש בה מוסר, ללמד את בני ישראל תורה ומצות, לדעת מה יעשה ישראל כאשר הרחבתי הדיבור בהקדמתי לספר התורה הזה בספר בראשית מיסוד רז"ל והמפרשים ז"ל, ושם פירשתי כוונת הכתוב במשלי סי' ט"ו אוזן שומעת תוכחת חיים בקרב חכמים תלין יעוין שם בסייעתא דשמיא.

על ידי איורים של עונשים אנשים אינם רוצים לשמוע מוסר

והנה בעתה מצוה להביא מן החדש לפרש כ"ה באופן אחר, והוא על פי מה שכתב הרב ספר הברית בהקדמתו וזה לשונו: עוד תועלת מדברי מוסר השכל הנמצא בו, ואבטח שיקובל מוסרי, ולא יקוצו בתוכחתי, מפני שאין דרכי רוב ספרי מוסר, אשר באימה עליהם יבואו, והוכיחו במכאוב הגהינם, תנור אש וגחלים אשר בוערת שם, פחדו פחד מרצועות ומקלות אש, נחשים ושרפים ומלאך דומה, וכדומה, אשר מטעם זה רחוק אנשים מן המוסר לא יאבו שמוע, ואנכי לא כן עמד, ואין בפי תוכחות חמה, רק פי ידבר שאר עניינים, ודברים הרבה ותוכחות חיים מאליי יקרא, אני כותב לפעמים ענין לדעת חכמה, ומוסר מאליי יאמנו, ויסרתי אתכם אף אני בדרך הטבע של הברואים אאלפנו מבהמות הארץ ומעוף השמים וכדומה, ואגיד לך תעלומות חכמה, כטבע האברים ומרוצת הדם של האדם, ומוסר גדול יוצא מעצמו מאותן הדברים, על הטוב אשר יגיע לצדיק, והעונג והשמחה אבטח ולא אפחד, וכל דברי אך שלום ואמת ושאנן מפחד רעה עד כאן לשונו. אם כן זהו כוונת הכתוב: אוזן שומעת תוכחת חיים ולא תוכחת אימות מות ודינה של גהינם ועונשים קשים

ומרים אזי בקרב חכמים תלין, כי במקום כששומע תוכחות מוסר מות וגהינם, הם מרחקים מלשמוע כדברי הרב, לזה אמר דבמוסר ותוכחת חיים, אז בקרב חכמים תלין ולא ירחקו משמוע.

הפשל של הרופא שהזהיר את החולה שלא ימות

אמנם לעניות דעתי נראה לפרש לאידך גיסא, כי אדרבה כל חכם ומחבר הבא להוכיח, ומפחדיו מאימת מות ועונשים ויסורין הבאים על החוטא, ודיני גהינם, כל המרבה לספר צרות רבות ורעות הבאות על החוטא הרי זה משובח, כי מי שיש לו דעת ושכל יכיר ויבין כי כל עוד שמזהירו החכם במוסרו שלא יחטא כדי שלא ימות ולא יכרת ויפול בגהנם זה בעצמו הוי ליה חיים ארוכים, כי הנה החיים שהם תמורת המות, וכל עוד שהוא ירא לחטוא, כדי שלא יפגענו בדבר ובמות, יראה הלזו מביאו לחיים, והן הם דברי רז"ל הנאמרים באמת, בתורת כהנים בריש אחרי והביאו רש"י בחומש וזה לשונו: ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבא בכל עת, וכה היה רבי אלעזר בן עזריא אומר, משלו משל, למה הדבר דומה, לחולה שנכנס אצלו הרופא, אמר לו אל תשתה צונן ואל תשכב בטחב, בא אחר ואמר לו, אל תשכב בצונן ואל תשכב בטחב, שלא תמות כדרך שמת פלוני, זה זירזו יותר מן הראשון, לכך נאמר אחרי מות שני בני אהרן ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבא שלא ימות כדרך שמתו בניו עד כאן לשונו. הרי מצינו, שהרופא המזרז לחולה, ומאיימו ומגזימו בעונש מיתה, ומזרזו לו כנגדו שלא ימות, כדרך שמת פלוני, הרי זה משובח, שזירזו יותר מן הראשון, והיינו טעמא דכל כמה שמזהירו על הדבר ומפחדיו באימות מות, יזדרז בו החולה יותר, לבל יקל בעיניו לעבור על דברי הרופא, וזה משל הרופא היינו אזהרות התורה והנביא מפי ה', להזהיר לבל יעבור על ציווי ה' יתברך.

יזכיר לו יום הפיתה

ובכן כשישמע האדם מוסר השכל ועונש מיתות וכריתות על העונות, ועונשים ויסורין ודיני גהינם, למה יקוץ בתוכחתו, אדרבה יעשה אזניו כאפרכסת, כי כל עון שיגדיל המדורה בעונש מיתות משונות בתוכחות על עון, יותר יזדרז האדם לבל יקל בהם לחטוא, וקונה בזה חיים ארוכים בעולם הזה ובעולם הבא, ונמצא כי אדרבה בהיותו ירא וחרד מיום המות לא יחטא, זוכה להאריך ימיו בטוב ושנותיו בנעימים, וכבר אמרו בפרק קמא דברכות דיבור המתחיל דלהציל מן החטא שלא יתגבר עליו היצר הרע יזכור לו יום המיתה, ואם יש בני אדם שהם מקפידים כשמזכירים להם יום המות ודברי מיתות וכריתות כי לא מסמנא להו מילתא, והם מצטערים ונקרא בלע"ז אגואריא"מיינטו, חס וחלילה לעלותן על דעת בן אדם שהוא בעל שכל, כי התורה מה שהזכיר במיתות וכריתות ועונשים הוא כדי שיזהר האדם בהם ויזכה לחיים, וזהו מה שאמרו רז"ל במדרש עסוק בתורה שכולה חיים, דקשה דמהו לשון זה שכולה חיים:

כמה שילמד עונשים יזהר יותר

אכן על פי האמור ניחא דרצה לומר דלא מבעי שהתורה היא חיים, כמו שכתוב בהדיא כי היא חיין ואורך ימין וכדומה, אלא אפילו מה שכתב הכתוב מיתה וקרת בהדיא, הא נמי היא חיים לגוף ולנפש, כי בהזהר אדם

שלא לחטוא בהם, הוא זוכה לחיים, וזהו דדייק לומר שכולה חיים, שכל התורה כולה אפילו המיתות והכריתות, כולם הם חיים, ומקרא מלא כתיב, עץ חיים היא למחזיקים בה, וכל עוד שהוא דבוק בתורה ובתלמידים חכמים המוכיחים אותו, הרי הוא זוכה לאריכות ימים ושנים, ואדרבה כל מה שיקרא בתורה שבכתב ובתורה שבעל פה, ושומע דברי חכמים המוכיחים אותו, ואומרים כי יזהר בקיום התורה ובמצוות, כדי שלא ימות כדרך שמת פלוני הרשע בעונו, הרי זה משובח, וכמו אם מזהירו שלא לעבור על דברי חכמים שאמרו רז"ל, כל העובר על דברי חכמים חייב מיתה, וכל מקום שנתנו חכמים עיניהם, או מיתה או עוני, כל זה הוא לטובתו, שיזהר בכבוד התורה ולומדיה, ובזה לא תאונה עליו רעה, ולא יראה מות בו ובזרעו, ויראה זרע ויארין ימים.

התורה כולל העונשים חיים

וזהו כונת מה שכתוב במשלי סי' י"ג תורת חכם מקור חיים לסור ממוקשי מות, רצה לומר תורת חכם, כל תורתו של החכם, אפילו שאומר בפיו ושפתיו מיתות וכריתות, עם כל זה הוא מקור חיים, ויהיב טעמא לסור ממוקשי מות וכל שהוא לסור ממוקשי מות, על העובר על דברי תורה ודברי חכמים, שלא יבואו עליך חס וחלילה, אלא אדרבה חיים כולכם היום, כי תזכו ותחיו, ואדרבה אמרין בכתובות ד', לשון חכמים ברכה, לשון חכמים עושר.

הדבק בתלמידי חכמים

ונראה לפרש בזה כוונת הכתוב בספר ואתחנן, ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כולכם היום, כי כבר ידוע מה שכתוב בסוף כתובות על פסוק זה, וכי אפשר לידבק בשכינה, אלא הדבק בחכמים, וכן דברי רבותינו ז"ל על פסוק ולדבקה בו, על המתדבק בתלמידי חכמים, ואם כן כל מי שרוצה לרחק מתלמוד חכם מפני שמאיימו ומגזימו בצערי מות וגהינם אדרבה זהו לטובתו ולתועלתו, כי יזכה ויחיה חיים ארוכים בעולם הזה, וגם להציל נפשו מגהינם, וז"א ואתם הדבקים בה' אלו קינים שהם התלמידי חכמים, לא תיסק אדעתין כי באומרם לך אזהרות ומוקשי מות על העובר על דרך תורה ודברי חכמים יבואו עליכם, אלא אדרבה תחיו חיים ארוכים, ויתכן לרמזו בת' חיים כנגד מה שאמרו רבותינו ז"ל ד' חשובים כמת, מצורע וסומא ומי שאין לו בנים ועני, ובהיות האדם מתדבק עם התלמידי חכמים הרי הוא זוכה להנצל מכולם, שהרי על ידי שמתדבק בתלמידי חכמים זוכה לרפואה כמו שכתוב ולשון חכמים מרפא, וכן אמרו בבבא בתרא דף קט"ו ע"א, ע"פ חמת מלך מלכי מות כל מי שיש לו חולה בתוך ביתו, ילך אצל חכם, שיבקש עליו רחמים שנאמר: ואיש חכם יכפרנה, עושר מלבד מה שכתבו חכמים עושר וברכה עוד כתב מהרש"א בחידושי אגדות בנדרים, כי המחזיקים ביד תלמידי חכמים זוכים לעושר וחיים, וגם לבנים זוכה על ידי שמדבק בתלמידי חכמים כמו שכתבו רבותינו ז"ל ורש"י בסדר ויצא ויברך ה' אותך לרגלי שנתברך לבן בבנים בביאת יעקב יעוין שם.

על ידי ברכת תלמידי חכמים זוכה...

גם אמרו בעבודה זרה ס"ה ע"א, דעל ידי שאמר בר שישך לרבא, עינא דבעי למיחזי לנו בבישותא תיפקע ואמר ליה רבא לבר שישך אמן פקע עינא דבר

והלוא חושבנא טבא כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה ואשלם במיטבא וחסד ה' מעולם, רב חסדא ורב הונא לעסוק אהב בתורה לשמה תורה בעידנא לנו ולבנינו לדור דורים כולו זרע אמת קדושים וטהורים ובא לציון גואל הן משיח לישראל, יבא ויגאלנו מגלות החל הזה גולת אריאל, והיה ה' למלך על כל הארץ, מלכותו מלכות כל עולמים ויבנה בית המקדש במהרה בימינו, ונקריב שמה קרבנות חובותינו וזבחי שלמים, כה דברי קטן המחבר החונה פה אומיר יבנה ערינו אמן, בחדש שבט שנת עז התאזר לפרט קטן.

הצעיר חיים פאלאגי ספרדי טהור

הנזהר מלדבר בבית הכנסת זוכה בחיים חיותו ולאחר פותו

ומלבד כמה מעלות טובות ותועלויות, שמצינו במי שנוזהר שלא לדבר בבית הכנסת שיחה בטלה, בחיים חיותו, שיראה זרע ויארץ ימים, וחפץ ה' בידו יצלח, ולא ימות לשחת, ולא יחסר לחמו, כדברי רז"ל והמפרשים וכמו שכתבתי לעיל, עוד בה כי לאחר מותו תנוח נפשו בקבר לשכון לבטח, ואינם נרקבים גופו ועצמותיו.

מעשה נורא על השותק בבית הכנסת שקיבל שכר

וכמו שמצאתי בספר ראשית חכמה בשער העונה פרק ג' דף ר"ם ע"ב, בשם מופת אליהו ז"ל: ר' נחמן בר יצחק, היה לו תל עפר בתוך כרמו, שהביא שם פועלים לחפור את התל, וחפרו אותו יום כולו, ליום ב' כשהן חופרין, קפץ אדם אחד מתוך ביתו וישב על התל, והתחיל להתגדר ולקרנות, ומה היה קורא, שמא הגיע תחיית המתים, רצו הפועלים והודיעו לר' נחמן, בא ומצאו אמר ליה מי אתה, אמר ליה מת אני, שמא הגיע תחיית המתים, אמר ליה מה טיבך בתל זה, אמר ליה והלא אמרתי מת אני, אמר ליה המת אינו נרקב, אמר ליה לא הכניסוך לבית הרב ולא אקרוך ספר משלי, ולא כך אמר שלמה, ורקב עצמות קנאה, מימי לא העמדתי על מדותי, ולא תפשתי בלבי קנאת חברי, ולא ספרתי לא בבית המדרש, ולא בבית הכנסת, ולא נתתי לבי אלא לדברי תורה, לקיים מה שנאמר ושומע לי ישכן בטח ושאנן מפחד רעה, אמר ליה ר' נחמן אבנה לך קובה אחת, אמר ליה אל תעש לי מאומה, ואל תעמידני ממקום זה, מפני שברשות קברוני, אלא השב העפר שנטלת מעלי למקומי, והיה ר' נחמן מתפחד ומתעצב כל היום כולו, ואומר אוי לי שמא הרגשתי לאותו המת, מיד ראה בחלום, שהיה יושב בסוכה, מיד נתן שבח והודאה לפני הקדוש ברוך הוא, וקרא מקרא זה, אשרי אדם שומע לי לשקוד על דלתותי יום יום, ישתבח שמו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, שאינו מקפח שכר כל בריה, ומה זה שלא היה בידו אלא שכר שתיקה בלבד, ולא העמיד על מדותי, כן שילם לו הקדוש ברוך הוא שכרו המרגיל עצמו לתלמיד תורה והמגדל בנו לתלמוד תורה, והולך בעבודה ושפלות רוח על אחת כמה וכמה שישלם לו הקדוש ברוך הוא שכרו כפול ומכופל עד כאן לשונו:

הברכה של בתי כנסיות ובתי מדרשות

הנה מתבאר גודל שכר מי שאינו מספר בבית הכנסת ובבית המדרש, שזוכה להיות כי אף בשרו ישכון

שישך יעוין שם, ומידה טובה מרובה שזוכה על ידי ברכת התלמידי חכמים לפתוח עינים וכמאמר הכתוב באיוב עינים הייתי לעור.

אם כן זהו אומרו ואתם הדבקים בה' אלוקיכם שאתם מדבקים בתלמידי חכמים, חיים כולכם, כי במקום שמצינו ד' חשובים כמת, שהם מצורע סומא מי שאין לו בנים ועני, יהיו חיים שלא יהיה להם סימן מד' אלו שהם חשובים כמת, והרי הוא נרמז בתיבת חיים ח'זק י'ראה ילדים מ'זונות, והיינו, חזק נגד חולה ומצורע יהיה חזק ובריא, יראה שיראה בעיניו שיש לו עינים לראות ואינו סומא, ילדים שיהיה לו בנים, מזונות שלא יהיה עני ויהיו לו מזונות בריאות וקל להבין. וזהו בעצמו כיון הכתוב באומרו אוזן שומעת תוכחת חיים, דהיינו שהמוכיח הוא מוכיחו שלא יחטא בשום חטא שיארע לו מיתה, או נענש באחד מד' דברים שהם חשובים כמיתה כנזכר, והרי זה שמזהירו שלא ימות כדרך שמת פלוני הרי הוא מזכירו לקנות החיים, וזה אומרו אוזן שומעת תוכחת אפילו שמזכירו ומזהירו בעונש מיתה הרי הוא חיים, כיון שמזהיר שלא ימות כדרך שמת אדם אחר, אין לך קניית חיים גדול מזה, ולכן בקרב חכמים תלין, ולא יתרחק מהם, כי אין שייך בהזהרות הדינים שמוכיח אדם לחבירו שום הקפדה וצער, דלא מסמינא מילתא, ואגואריאמינטו כי זהו דרך נשים שדעתן קלה ולא לבן אדם שהוא בעל שכל, כי יתן דעתו להיות נגד עיניו ענין המיתה ויסורי גהינם, כדי להיות לבו תמיד קשור ביראת ה' כל היום, וכבר אמרו בזוהר הקדוש ס' ויחי דרך א' זה לשונו אבל זכאי חסידי בכל יומא ויומא מסתכלי בלבייהו כאילו ההוא יומא מסלקי מעלמא, ועבדי תיובתא שלימתא קמיה מאריהון, ולא יצטרכון למילה אחרא, זכאה חולקיהון בעלמא דין ובעלמא דאתי עד כאן לשונו. וזהו בדוק ומנוסה אצל רבים, כי כל עוד כי תמיד לנגד עיניו יום המיתה יותר ויותר יהיה לו אריכות ימים, והוא מלתא בטעמא, כי על ידי שזכור תמיד יום המיתה, הוא עושה תשובה כדברי הזוהר הקדוש הללו, והכי אמרו בפרק יום הכיפורים דף פ"ו ע"ב אמר רבי שמואל ב"ן אמר רבי יונתן, גדולה תשובה שמארכת ימיו ושנותיו של אדם, שנאמר: ובשוב רשע מרשעתו חיה יחיה עד כאן. נמצא כי על ידי שזכור יום המיתה, הוא מביאו לעשות תשובה וגדולה תשובה שמארכת ימיו ושנותיו של אדם, כדכתיב חיה יחיה לאורך ימים ושנות חיים.

כל הספר נשרף

ומכאן מודעא להודיע ולהוודע ידיעה בתחילה, כי הן בעון בשריפה גדולה שהיתה בעירינו אומיר ב"א נחמו שנת התר"א, לא תקום פעמים צרה, בעוונותינו הרבים נשרפו רובי כמה ספרים, ובכללן נשרף ספר תוכחת חיים, כאשר נודע בשערים, והיה מסודר כולו על סדר הפרשה מראש ועד סוף בנוי לתלפיות, ותוכו רצוף פרקים לחגים ולמועדים, ולשבתות וראשי חודשים והיו לאחדים, ולא נשאר בידי כי אם פרשת שמות לבד, שכבר התחלתי להדפיס פרק זה בלבד וכל השאר איבד ושיבר בשריפה ההיא, ולא נשאר עד א', כי הכל חלף הלך (עיין בהקדמת ס' הקטן חיים לראש בסייעתא דשמיא) וזוהי סיבה וירבו הימים ואחר עד עתה להביא מן החדש מילתא חדתא ומ"ג כי רבו כמו רבו טרדות הזמן בכל עונות, ועול הצבור וש"ת מד' פינות, ואין הפנאי מסכים לרגל המלאכה לבא לפ' כל כתבי סדר המערכה וזאת הברכה ועת לחננה, מכאן

אלהיך קללה ולא קללות עד כאן לשונו, הרי כי לא נהפך הקללה זאת לברכה יען הוא היה כוונתו לקללם שלא יהיה בתי כנסיות ובתי מדרשות כדי שיחול הקללות כיון שהוא עצמו זוכה להיות טעון ברכות, מסיבת בתי כנסיות ובתי מדרשות, ואינו מן הראוי שיחול עליהם קללה זאת, כי אדרבה זכות הישיבה בבתי כנסיות ובתי מדרשות בעבודת ה' יתברך הם זוכים לברכות רבות אחרות, חוץ מצד היא גופא, ומכל שכן כי דין הוא שלא ישלוט קללת בלעם שלא יהיה בתי כנסיות ובתי מדרשות כי תמיד כל ימות עולם נזכה ונחיה להיות לנו בתי כנסיות ובתי מדרשות בנויים כתלפיות ובבנין בית קדשינו כי הוא בית חיינו בהר הקדש ירושלים ארץ החיים, עכ"ל.

מספר סוד ה'

אם קדש שם הקדוש ברוך הוא לכון באמן
פראוי, עולה דרגה אחר דרגה להתעדין מאותו
עולם הבא

זוהר דברים (פרשת וילך דף רפ"ו ע"א):

אמר רבי יוסי, מאי דכתיב, (ירמיה ב) כי שתיים רעות עשה עמי אותי עזבו מקור מים חיים לחצוב להם בארות וגו'. אותי עזבו מקור מים חיים, דא הוא דלא בעי לקדשא שמה דקודשא בריך הוא, באמן. מאי עושיה. כתיב לחצוב להם בארות בארות נשקרים, דנחתין לגיהנם דרגא בטר דרגא, עד דנחתין לאבדון דאקרי תחתית. ואי איהו קדיש שמה דקודשא בריך הוא, לכוננה באמן ברגא יאות, סליק דרגא בטר דרגא, לאתעדנא מההוא עלמא דאתי, דנגיד תדיר לא פסיק, דא הוא דכתיב, (תהלים לא) אמונים נוצר יי ומשלם על יתר עושה גאון.

אמר רבי יוסי, מהו שכתוב (ירמיה ב) כי שתיים רעות עשה עמי אותי עזבו מקור מים חיים לחצוב להם בארות וגו'? אתי עזבו מקור מים חיים - זהו מי שלא רוצה לקדש שם הקדוש ברוך הוא באמן. מה ענשו? פתוב לחצב להם בארות בארות נשקרים. שיוקדים לגיהנם דרגא אחר דרגא, עד שיוקדים לאבדון שנקרא תחתית. ואם הוא קדש שם הקדוש ברוך הוא לכון באמן פראוי, עולה דרגה אחר דרגה להתעדין מאותו עולם הבא, ששופע תמיד לא פוסק. זהו שכתוב (תהלים לא) אמונים נצר ה' ומשלם על יתר עשה גאון.

לבטח שלא ירקב בקבר ואפילו במיתתו קרוי חי, והרי הוא בחיים, ונראה לתת טעם, למה זוכה לחיים הנכנס לבית הכנסת ולבית המדרש, ועוסק בתורה, ולא לדבר דברים בטלים, שהרי קרא כתיב, אשרי אדם שומע לי לשקוד על דלתותי יום יום, שהוא הפסוק המביא במאמר מופת אליהו הנזכר לעיל ועל פי זה דרשו רז"ל בתלמוד בבלי וירושלמי בברכות פ"ה על הנכנס לבית הכנסת והרי קרא כתיב בטר הכי כי מוצאי מצא חיים ויפק רצון מה' שבלאו הכי הנכנס לבית הכנסת ולבית המדרש עליו נאמר דרשו ה' בהמצאו, שדרשו רז"ל בירושלמי שם, היכן מצוי, בבית הכנסת ובית המדרש, אם כן כיון שנכנס במקום קדוש לבית הכנסת ולבית המדרש, להתפלל ולעסוק בתורה, שמוציא שם להקדוש ברוך הוא, אם כן שפיר קרינן ביה כי מוצאי מצא חיים, ובתנאי גמור ויפק רצון מה' שלא יכנס לבית הכנסת ולבית המדרש, לדבר דברים בטלים שאינו רצונו יתברך בזה אלא אדרבה יחרה אפו בו, כדברי רז"ל, אלא יהיה עוסק בתורה ובתפילה, כי הוא עושה רצונו יתברך, ובכן הרי הוא זוכה להיות נאמר עליו כי מוצאי מצא חיים, והיינו מה שכתב במדרש רבא ריש פרשת תבא, וזה לשונו דבר אחר אמר ליה ריב"ב כל מי שנכנס לבתי כנסיות ובתי מדרשות בעולם הזה זוכה ליכנס לבתי כנסיות ולבתי מדרשות לעולם הבא, מנין שנאמר אשרי יושבי ביתך עוד יהללך סלה כו', כך לא תהא זו מבתי כנסיות ובתי מדרשות, אמר הקדוש ברוך הוא אם תעשה כן, דע שאתה מקביל פני השכינה, מה כתיב אחריו כי מוציא מצא חיים, אמר הקדוש ברוך הוא מי הוא זה שבא לבתי כנסיות ולא מוציא את כבודי שם, אמר ר' איבו, ולא עוד אלא שאת עומד בבית הכנסת, והקדוש ברוך הוא עומד עליך, מנין שנאמר אלהים נצב בעדת אל, אמר הקדוש ברוך הוא לא דיך שאת מקביל פני שכינה בבית הכנסת, אלא שאתה יוצא משם טעון ברכות מנין כי מוצאי מצא חיים ויפק רצון מה' עד כאן, ודייק לו טעון ברכות על פי מה שאמרו רז"ל שם בסנהדרין פרק חלק דף ק"ה ע"ב, שאחר שהביאו מאמר ר' יוחנן, שאמר מברכתו של אותו רשע אתה לומד מה היה בלבו, ביקש לומר שלא יהיה להם בתי כנסיות ובתי מדרשות מה טובו אלהיך יעקב כו' סיים שם ואמר, אמר ר' אבא בר כהנא כולן חזרו לקללה, חוץ מבתי כנסיות ובתי מדרשות שנאמר ויהפוך ה' אלהיך את הקללה לברכה כי אהבך ה'

